

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ
ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України протокол № 3 від 06.05.2022 р.

Директор

Владислава БАТИРГАРЕЄВА

СИЛАБУС

ПСИХОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

ВИКЛАДАЧІ	
<i>Новікова Катерина Андріївна</i> , старший науковий співробітник НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, кандидат юридичних наук	
Контактний телефон	+38 050 982-09-28
E-mail	knovikovaua@gmail.com
Назва освітньо-наукової програми	Право
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	08 Право, 081 Право
Статус дисципліни	Дисципліна циклу вільного вибору аспіранта вибіркової компоненти, викладається у 3 та 4 семестрах II курсу в обсязі 4 кредитів
МОВА ВИКЛАДАННЯ	Українська
ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Консультації навчальної дисципліни відбуваються: <i>аудиторні консультації</i> – аудиторія № 307 згідно з графіком консультацій; <i>онлайн консультації</i> – через Zoom за попередньою

	<p>домовленістю з викладачем. Для погодження часу онлайн консультації слід писати викладачу на електронну пошту або телефонувати за номером телефону</p> <p>Пропуск занять: Для відпрацювання пропущених занять, узгодження виду відпрацювання та ін. питань слід звернутись до викладача на електронну пошту або зателефонувати.</p>
ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	<p>Прослуховуючи цей курс, здобувачі погоджуються виконувати вимоги принципів академічної доброчесності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розв'язувати всі завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб; - надавати для оцінювання лише результати власної роботи; - не вдаватися до кроків, що можуть у нечесний спосіб покращити власні результати навчання чи погіршити/покращити результати інших здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії; - ні в який спосіб не публікувати відповіді на питання, що ставляться в рамках навчальної дисципліни для оцінювання знань здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.
МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	<p>Надання здобувачам вищої освіти ступеня доктора філософії системи знань про ключові психологічні питання в кримінальному праві, навчання основам міждисциплінарних досліджень, передача молоді системи об'єктивних знань щодо психіки, свідомості людини і психології особистості, їх значення для кримінального права, ознайомлення з інструментами для застосування психологічних знань в кримінальному праві, відкриття вікна на діагностичні дилеми, пов'язані з оцінкою мотивації правопорушників, впливом психічного стану на осудність, оцінкою ризику рецидиву кримінального правопорушення та планування застосування засобів реагування.</p>
ФОРМАТ КУРСУ	Форма навчання – денна / заочна.
ФОРМИ І ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ	Види навчальних занять: лекції, семінарські, індивідуальна робота, індивідуальні консультації, елементи дистанційного навчання, проміжний та підсумковий контроль.
ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА	<ul style="list-style-type: none"> – вивчення додаткових нормативних і літературних джерел із кримінального права та психології; – участь у наукових заходах, тематикою яких є, зокрема, психологічні питання в кримінальному праві;

	<p>– підготовка наукових доповідей та їх презентація щодо психологічних проблемних питань в кримінальному праві;</p> <p>– написання наукових есе, рефератів, наукових оглядів, контрольних робіт, статей та тез наукових доповідей з окремих психологічних проблем в кримінальному праві;</p> <p>– інші форми індивідуальної роботи за узгодженням з викладачем.</p>
ФОРМИ КОНТРОЛЮ	Проміжний контроль – у формі заліку, підсумковий контроль – у формі екзамену
ПЕРЕКВІЗИТИ	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з філософії та кримінального права
НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ	Мультимедійне обладнання, комп'ютерне забезпечення з виходом в мережу Інтернет
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	<p>За результатами освоєння навчальної дисципліни повинен продемонструвати такі <i>результати навчання</i>.</p> <p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стосовно вироблених в науці «психологія» рішень кримінально-правових питань, зокрема, щодо осудності, вікової осудності «правопорушника», психології потерпілого, злочинних груп, рецидиву тощо; - щодо психологічних ознак особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, що необхідно враховувати й які враховують на практиці під час застосування засобів кримінального права; - стосовно психології «правопорушника» та потерпілої від найпоширеніших видів окремих кримінальних правопорушень, де психологічні ознаки мають значення; - щодо європейських психологічних стандартів у галузі кримінального права; - про сучасні національні та зарубіжні наукові досягнення в психології і кримінальному праві. <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - встановлювати зв'язок психології і кримінального права, визначати системні закономірності між впливом психології на кримінальне право; - оцінювати думки зовнішніх спеціалістів (зокрема, фахівців-психологів, судових психологів, інших фахівців) у кримінальних справах та вказувати на можливі та недоліки таких думок, усвідомлювати індивідуальні та соціальні наслідки рішень, прийнятих юристами та психологами в межах їхньої професійної компетенції; - критично аналізувати та етично оцінювати кримінально-правову та психологічну науку, поєднувати отримані в теорії знання з

	<p>практичними навичками;</p> <ul style="list-style-type: none"> - робити висновки з результатів психологічних та психіатричних експертиз у частині їх кримінально-правового значення; - здійснювати аналіз переваг і недоліків різних поглядів, що існують у кримінально-правовій і психологічній науці сучасності, генерувати й розвивати наукові ідеї, концепції, стратегії, теорії на межі міждисциплінарних досліджень, самостійно виявляти проблеми в цих сферах, обирати традиційні й інноваційні теоретико-методологічні підходи до їх розв'язання та робити висновки. 	
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ		
Змістовний блок I:		
Структура та зміст курсу психологічних питань в кримінальному праві.		
Лекція	ТЕМА № 1. Структура та зміст курсу психологічних питань в кримінальному праві.	4
Семінарське заняття 1	Мультидисциплінарність й інтердисциплінарність психологічних питань в кримінальному праві.	2
Змістовний блок II:		
Психологічні аспекти особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та потерпілого.		
Лекція	ТЕМА № 2. Психологічні аспекти особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та потерпілого.	8
Семінарське заняття 2	Особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, крізь призму психологічної оцінки.	2
Семінарське заняття 3	Психологія потерпілого.	2
Змістовний блок III:		
Психологія множинності в кримінальному праві.		
Лекція	ТЕМА № 3. Психологія множинності в кримінальному праві.	4
Семінарське заняття 4	Психологічні особливості злочинних груп.	2
Семінарське заняття 5	Психологічні особливості осіб, які вчинили множинність правопорушень.	2
Змістовний блок IV: Окремі питання врахування психологічних особливостей особи при застосуванні засобів кримінального права.		
Лекція	ТЕМА № 4. Окремі питання врахування психологічних особливостей особи винного при застосуванні засобів кримінального права.	2
Семінарське заняття 6	Урахування психологічних особливостей особи винного при призначенні покарання.	2
Змістовний блок V:		
Психологія суб'єкта та потерпілого в контексті окремих кримінальних правопорушень.		
Лекція	ТЕМА № 5. Психологія суб'єкта та потерпілого окремих видів кримінальних правопорушень.	6
Семінарське заняття 7	Психологія суб'єкта кримінального правопорушення, пов'язаного із домашнім насильством, та потерпілого від нього.	2

Семінарське заняття 8	Психологія суб'єкта корисливого правопорушення та потерпілого від нього. Психологія суб'єкта кримінального корупційного правопорушення.	2	
УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ			
Форми освітнього процесу, які передбачають оцінювання здобувача	3-й семестр	4-й семестр	
<i>Аудиторна робота</i>	15	15	
<i>Індивідуальні завдання</i>	20		
<i>Контрольні заходи</i>	Проміжний контроль у формі семестрового заліку	зарах/незарах	-
	Підсумковий контроль у формі екзамену	-	50
Разом:		100	
ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ			
Види занять	Кількість балів відповідно до виду заняття (за один вид заняття)	Критерії оцінювання	
<i>Семінарські заняття під час аудиторної роботи</i>	5	відмінний рівень засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки	
	4	добре засвоєння матеріалу з теми, але є не значні помилки	
	3	задовільний рівень засвоєння матеріалу з теми, суттєві і у значній кількості помилки	
	2	поганий рівень засвоєння матеріалу з теми, значна кількість недоліків	
	1	мінімальний рівень засвоєння матеріалу з теми, але достатній для оцінювання	
	0	поверхневий рівень засвоєння матеріалу з теми, велика кількість помилок	
<i>Індивідуальні завдання</i>	9-10	глибоке знання проблем, пов'язаних із темою завдання (дослідження), вільне володіння матеріалом, вміння самостійно і творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні висновки	
	7-8	в роботі розкрито основні положення теми завдання (дослідження), але є деякі неточності у викладеному матеріалі, теоретичні поняття недостатньо підтверджені фактичними даними	
	5-6	основні положення теми завдання (дослідження) розкрито, але деякі питання висвітлено не в повному обсязі та не має підтвердження теоретичних понять	

		фактичними даними, відсутній творчий підхід до дослідження
	3-4	основні положення теми завдання (дослідження) висвітлено поверхнево, з великою кількістю суттєвих помилок, відсутні самостійні висновки
	1-2	основні положення теми завдання (дослідження) висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок, взагалі відсутні висновки, вбачається доволі слабе знання предмета дослідження
	0	основні положення теми завдання (дослідження) висвітлено поверхнево, вбачається відсутність самостійності дослідження
<u>Контрольні заходи:</u>		
- проміжний контроль у формі семестрового заліку	зарах	теоретичний матеріал засвоєно на рівні, достатньому для самостійних висновків
	незарах	теоретичний матеріал не засвоєно взагалі, відсутність уявлення про предмет навчальної дисципліни
- підсумковий контроль у формі екзамену	50	- всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у науково-дослідній роботі
	40	- достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей; - здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для науково-дослідної роботи
	30	- знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; - помилки у відповіді на екзамені за наявності уявлення про шляхи їх самостійного усунення
	20	- знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; - помилки у відповіді на екзамені при відсутності уявлення про шляхи їх самостійного усунення
	10	- прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - помилки та суттєві неточності у відповіді на екзамені
	0	- відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - відсутність очікуваних результатів навчання.
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS		

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в Інституті	Рівень компетентності
A	ВІДМІННО. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії має всебічні знання в межах вимог навчальної програми, уміє формулювати висновки на основі отриманих знань, обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, творчої діяльності, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.	5	90-100	Високий
B	ДУЖЕ ДОБРЕ. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії добре володіє вивченим матеріалом з дисципліни в межах вимог навчальної програми, намагається формулювати світоглядні та методологічні висновки на основі отриманих знань, обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Водночас відповідь має певні неточності.	4	80-89	Достатній
C	ДОБРЕ. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії виявляє знання в межах вимог навчальної програми. Робить спроби формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань. Уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за зразком. Водночас відповідь є недостатньо осмисленою, має помилки і неточності.		70-79	
D	ЗАДОВІЛЬНО. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії	3	65-69	Середній

	відтворює частину навчального матеріалу і виявляє здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь має суттєві помилки.			
Е	ДОСТАТНЬО. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, відтворює значну його частину на репродуктивному рівні. Відповідь має суттєві помилки.		60-64	
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО (з можливістю повторного складання семестрового контролю). Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії відтворює незначну частину навчального матеріалу виявляє слабку здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.	2	35-59	Низький
F	НЕЗАДОВІЛЬНО (з повторним обов'язковим вивченням залікового кредиту). Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.		34 і менше	
Орієнтовний перелік питань до екзамену	<p>Психологія як наука про психічну діяльність і процеси людини.</p> <p>2. Основні теоретичні напрями психології.</p> <p>3. Психологічні питання в кримінальному праві: наукова дисципліна чи міждисциплінарний напрям дослідження?</p> <p>4. Термінологічні аспекти розмежування психологічних питань в кримінальному праві з іншими подібними дисциплінами.</p> <p>5. Можливості та обмеження розвитку психологічних питань в кримінальному праві.</p> <p>6. Психологічні питання в кримінальному праві: мультидисциплінарний і міждисциплінарний підхід.</p> <p>7. Психологічні особливості особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.</p>			

	<p>8. Вік як здатність нести кримінальну відповідальність: психологічні питання.</p> <p>9. Спосіб визначення зрілості та її вплив на визначення віку кримінальної відповідальності.</p> <p>10. Психологічно-правові наслідки досягнення особою певного віку.</p> <p>11. Залежність психічних розладів і вчинення кримінальних правопорушень.</p> <p>12. Психоемоційний стан особи, яка вчиняла кримінальне правопорушення.</p> <p>13. Психологічні особливості неповнолітніх правопорушників.</p> <p>14. Психологія потерпілого.</p> <p>15. Психологічний зв'язок «суб'єкта правопорушення» і потерпілого.</p> <p>16. Психологічна теорія вини.</p> <p>17. Психологічні чинники вчинення кримінального правопорушення.</p> <p>18. Психологічний напрям у розумінні кримінального правопорушення.</p> <p>19. Психологічні наслідки вчинення кримінального правопорушення.</p> <p>20. Закономірності групової поведінки правопорушників і формування злочинних об'єднань, обрання рольового статусу в злочинній групі.</p> <p>21. Психологія вчинення кримінального правопорушення в групі.</p> <p>22. Психологічна характеристика професіоналів-рецидивістів.</p> <p>23. Урахування психологічних особливостей особи при застосуванні покарання.</p> <p>24. Урахування психологічних особливостей особи при застосуванні інших засобів кримінального права.</p> <p>25. Мотив суб'єкта кримінальних правопорушень у сфері домашнього насильства.</p> <p>26. Морально-психологічна сфера осіб, що вчинили домашнє насильство</p> <p>27. Психологічний портрет потерпілого від домашнього насильства.</p> <p>28. Мотив суб'єкта корисливих кримінальних правопорушень.</p> <p>29. Морально-психологічна сфера осіб, що вчинили корисливі кримінальні правопорушення.</p> <p>30. Психологічний портрет потерпілого від корисливого кримінального правопорушення.</p> <p>31. Мотив суб'єкта корупційних правопорушень.</p> <p>32. Морально-психологічна сфера осіб, які вчинили корупційне правопорушення.</p>
<p>Рекомендована література (основна, допоміжна)</p>	<p style="text-align: center;"><i>Основна:</i></p> <p>1. Кацавець Р. С. Кримінальна психологія : навч. посіб. Вид., 2-ге, допов. Київ: Алерта, 2022. 152 с.</p> <p>2. Шепітько В. Ю. Кримінальна психологія: історія становлення та сучасний стан. <i>Юридична психологія</i>. 2021. № 1 (28). С. 14-20.</p> <p>3. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О. Юридична психологія: підручник. 3-тє вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2019. 288 с</p> <p>4. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / [редкол. вид.: Тацій В. Я. та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2016. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / [Авдєєва Г. К. та ін. ; редкол.: В. Ю. Шепітько (голова) та ін.]. 2018. 951 с.</p> <p>5. Кримінологія : підручник / [Б. М. Головкін, В. В. Голіна, О. В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2020. 384 с.</p>

Допоміжна:

1. Neil Brewer and Amy Bradfield Douglass. Psychological Science and the Law. New York : The Guilford Press, 2019, 459 Pages.
2. Leah E. Daigle and Lisa R. Muftic. Victimology: A Comprehensive Approach. 2nd Edition. Newbury Park, California: SAGE Publications, Inc, 2019, 432 Pages.
3. Кацавець Р. С. Пенітенціарна психологія. Київ: Алерта, 2018. 110 с.
4. Janice Joseph and Stacie Jergenson. An International Perspective on Contemporary Developments in Victimology: A Festschrift in Honor of Marc Groenhuijsen. New York: Springer International Publishing, 2020. 339 Pages.
5. Кацавець Р. С. Психологія особистості: навч. посібник. Київ: Алерта, 2021. 134 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Psychology, Crime & Law –
<https://www.tandfonline.com/action/journalInformation?show=aimsScope&journalCode=gpcl20>
2. European Journal of Psychology Applied to Legal Context –
<https://journals.copmadrid.org/ejpalc/>
3. Legal and Criminological Psychology –
<https://bpspsychub.onlinelibrary.wiley.com/journal/20448333>
4. Psychology, Public Policy, and Law –
<https://psycnet.apa.org/PsycARTICLES/journal/law/28/1>
5. Journal of Criminal Psychology –
<https://www.emerald.com/insight/publication/issn/2009-3829>